

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Svar på alm. del – spørgsmål 403

I brev af 6. september 2024 har udvalget stillet mig følgende spørgsmål:

1. oktober 2024
Sagsnr.: 24/28960

Alm. del – spørgsmål 403:

Vil ministeren kommentere henvendelse om Regeringens forslag til taxameterreform, fra Maja Bødtcher-Hansen, rektor og formand for Danske Gymnasier, jf. BUU alm. del - bilag 246

Svar:

Udvalget har bedt mig kommentere på henvendelsen fra Danske Gymnasier (DG) vedrørende regeringens forslag til taxameterjusteringer.

Jeg vil godt starte med at sige, at jeg sætter stor pris på DG's interesse for regeringens taxametermodel. Som det vil fremgå, er jeg dog uenig i de væsentligste kritikpunkter i DG's brev.

Indledningsvist vil jeg også gerne understrege nogle generelle pointer, der er relevante på tværs af brevets kritikpunkter. Taxametermodellen og de valgte tiltags konkrete udformninger og gensidige forbindelser afspejler en samlet politisk prioritering fra regeringen, hvor der er taget højde for og politisk afvejet flere forhold og hensyn. Regeringen har med udgangspunkt i regeringsgrundlaget blandt andet ønsket at skabe mere lige vilkår mellem f.eks. de almene gymnasier og erhvervsskolerne. Væsentlige hensyn i forbindelse med nogle af tiltagene har også været behovet for at finansiere den udgiftsneutrale justering af taxametermodellen og ønsket om, at særligt store institutioner skal bære et ansvar for finansieringen. Taxametermodellen er således ikke udelukkende en teknisk eller administrativ øvelse.

Det gælder helt overordnet, at taxametersystemet – herunder størrelsen på de enkelte takster – er politisk fastsat. Den nuværende indretning af taxametersystemet er konsekvensen af politiske prioriteringer gennem de seneste 30 år, og regeringens forslag til justering er dermed også udtryk for en aktuel politisk prioritering.

Dertil er jeg ikke enig i DG's overordnede præmis om, at der med justeringerne er tale om en meget omfattende besparelse med stor negativ påvirkning for eleverne.

Jeg vil gerne adressere en række mere tekniske elementer i forbindelse med kritikken i brevet. DG mener eksempelvis særligt, at der ikke er sagligt belæg for forslaget om at indføre et knæk i undervisningstaxametrene til de gymnasiale fuldtidsuddannelser ved 700 årselever.

Som DG også henviser til, så finder tiltaget blandt andet inspiration i en omkostningsanalyse fra Struensee og Co. fra 2019. Analysen viste, at der generelt er en tendens til faldende marginalomkostninger på ungdomsuddannelsesområdet, således at blandt andet løn- og øvrige driftsomkostninger per årselev falder med antallet af årselever.

DG er dog utilfreds med den konkrete udformning af knæktaxameteret, herunder blandt andet knækpunktet på 700 årselever og den valgte tilskudsreduktion på 10 procent, som DG mener, er helt tilfældigt sat. Dette er jeg ikke enig i.

For så vidt angår knækgrænsen på 700 årselever, så peger analysen med udgangspunkt i resultater for eksempelvis stx på, at de gennemsnitlige omkostninger pr. årselev til gymnasierne især er aftagende for institutioner med op til ca. 600 stx-årselever, mens omkostningerne er svagere aftagende fra ca. 600 årselever og op. Knækgrænsen i regeringens tiltag er således sat ca. 100 årselever over ovennævnte grænse fra analysen.

For så vidt angår den valgte reduktion på 10 procent, så peger analysen i forhold til eksempelvis lønomkostninger for stx på, at de gennemsnitlige omkostninger pr. årselev er ca. 8-10 pct. lavere på institutioner med 600 stx-årselever sammenlignet med institutioner med 300 stx-årselever og ca. 16-18 pct. lavere på institutioner med 1.200 stx-årselever sammenlignet med institutioner med 300 stx-årselever. Der kunne på den baggrund i princippet også være valgt en højere reduktion end 10 procent.

DG kritiserer også, at knækket er lagt pr. uddannelsestype og ikke umiddelbart på alle årselever på institutionen. Meget taler dog for, at stor-driftsfordele relateret til undervisningens gennemførelse primært kan realiseres inden for den enkelte uddannelsestype.

Det bemærkes, at tiltaget om en knæktakst udelukkende vedrører undervisningstaxametrene, selvom analysen fra Struensee og Co. også konstaterer faldende marginalomkostninger for øvrige driftsomkostninger. Der ved ville der også have været belæg for et knæk i fællestaxameteret, selvom regeringen ikke foreslår dette. Der henvises i øvrigt til svaret på § 20 spm. S 1187 (2023-2024) for en uddybning af det faglige grundlag for tiltaget.

Jeg er generelt enig med DG i, at der er mange relevante parametre for et gymnasiums økonomi, og at grænsen på 700 årselever ikke nødvendigvis fortæller alt eller er altafgørende i forhold til den enkelte skoles økonomistyring. DG peger selv på blandt andet den demografiske udvikling, som et væsentligt øvrigt parameter, hvilket vi dog adresserer ved blandt andet det nye varige udkantstilskud til skoler i relevante områder. Ungdomsuddannelsesinstitutionerne prioriterer dertil selv, hvordan deres midler anvendes, og gymnasiernes økonomi afhænger derfor af en lang række institutionsspecifikke forhold, såsom de konkrete tilpasningsmuligheder, de ledelsesmæssige prioriteringer, økonomistyring mv. En anvendelig taxametermodel baseret på objektive kriterier vil aldrig kunne tage højde for alle forhold.

DG kritiserer også regeringens forslag om at afskaffe det såkaldte A-fagstaxameter, der er et tillægstaxameter for særlige A-fag målrettet primært naturvidenskabelige fag. Ifølge DG vil afskaffelsen blandt andet gå ud over prioriteringen af de naturvidenskabelige fag og betyde færre naturvidenskabelige studenter.

Igen er det væsentligt at påpege, at tiltaget afspejler en samlet politisk prioritering og afvejning af hensyn, herunder behovet for finansiering. Dertil har regeringen også ønsket at udligne historisk betingede forskelle og sikre en højere grad af ligestilling af rammevilkår mellem de gymnasiale uddannelser, jf. også harmoniseringen af takster mellem stx og hhx. Dette A-fagstaxameter findes således alene på stx – men ikke på de erhvervsgymnasiale uddannelser.

Ministeriet har ikke mulighed for at konsekvensberegne eller validere DG's udsagn omkring effekterne af tiltaget på skolernes og elevernes prioritering af naturvidenskabelige fag mv. Dette skyldes blandt andet, som også fremhævet ovenfor, at institutionerne frit disponerer over midlerne. Mere generelt er der typisk ikke tale om en direkte eller entydig sammenhæng mellem tilskudsfald og –stigninger i taxametersystemet og udbudet af bestemte fag eller elevernes præferencer og adfærd.

Når det er sagt, er det min opfattelse og forhåbning, at landets rektorer fortsat vil og bør prioritere at udbyde naturvidenskabelige fag på højt niveau inden for deres statstilskud. Der henvises i øvrigt til BUU alm. del spm. 395 (2023-2024), der blandt andet begrunder tiltaget.

DG's brev påpeger også, at regeringen med taxameterjusteringerne, herunder blandt andet det nye udkantstilskud, ikke kommer i mål med ambitionen om at understøtte skoler i landdistrikterne. DG peger i den forbindelse blandt andet på, at en række gymnasier, der i dag modtager udkantstilskud, ifølge ministeriets egne beregninger forventes at modtage et lavere tilskud på grund af taxameterjusteringerne.

Den primære årsag til dette er, at ministeriet i de nævnte beregninger medregner en række af de eksisterende midlertidige tilskud i institutionernes nuværende tilskud og samlede omsætning. Derved fremgår den varige tilskudsændring for institutioner, der i dag får midlertidige tilskud, lavere, på trods af at de stod til at bortfalde med de kendte politiske beslutninger. Skolernes forventede reelle gevinst er således større, end hvad der fremgår af de nævnte beregninger. Der henvises også til BUU alm. del spm. 398 (2023-2024) for en uddybning herom, herunder også af omfanget af institutioner, der oplever en tilskudsstigning som følge af modellen.

Jeg er i øvrigt enig i, at demografiske udfordringer for landdistriktsskoler ikke kan løses med penge alene. Taxametermodellen er blot et af flere initiativer i en større værktøjskasse for regeringen i forhold til at adressere udfordringer for små erhvervsskoler og gymnasier uden for de store byer.

DG mener desuden, at det nye og forhøjede udkantstilskud, der blandt andet finansieres af knæktaxameteret, er blevet defineret for bredt, og kritiserer i den forbindelse særligt, at det nuværende kriterie om maksimalt 430 årselever, der gælder for de almene gymnasier, fjernes med det nye tiltag. Der henvises i denne forbindelse til BUU alm. del spm. 399 (2023-2024), der mere udførligt begrundet det nye udkantstilskud og svarer på, hvorfor kriteriet om maksimalt 430 årselever ikke længere indgår.

Kort fortalt, så har nogle af de væsentligste hensyn i forbindelse med udformningen af det nye udkantstilskud været:

- at der etableres fælles udbetalingskriterier på tværs af almene gymnasier og erhvervsskoler
- at det er nemt at gennemskue og budgettere efter for skolerne
- at kriterierne er objektive, bredt tilgængelige og defineret af en anerkendt tredjepart (Danmarks Statistik)
- at tilskuddet understøtter institutioner i de områder, som forventes at blive udfordret på elevtilgangen i den nære fremtid

Den primære hensigt med et udkantstilskud må være at tildele midler på baggrund af geografi og ikke for eksempel ift. hvorvidt en skole er lille mv. Dette forhold samt blandt andet ovennævnte hensyn indebærer, at det nuværende kriterium om maksimalt 430 stx-årselever ikke fortsat vil kunne danne grundlag for en fælles tværgående udkantstilskudsmodel.

Afslutningsvist vil jeg også gerne kommentere på DG's overordnede opfattelse af taxameterjusteringerne. Brevet nævner, at regeringen har to formål med forslaget, nemlig at omfordere fra store til små skoler og at give et løft til skoler i landdistrikterne. Det er korrekt, at regeringen har disse to formål, men det er ikke de eneste. Taxametermodellen adresserer en række forskellige udfordringer og indeholder også tiltag, der sigter efter at understøtte en bedre social balance i taxametersystemet og mere lige økonomiske rammevilkår på tværs af uddannelserne.

Med venlig hilsen

Mattias Tesfaye